

Ügyszám: **168/B/2005**
Keltetés: **Budapest, 2005.07.12 12:00:00 de.**
Előadó bíró: **Bihari Mihály Dr.**
Közlöny információ: **28/2005. (VII. 14.) AB határozat**
Közzétéve a Magyar Közlöny 2005. évi 99. számában
AB közlöny: **XIV. évf. 7-8. szám**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabályi rendelkezések alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből, a jogbiztonság elvéből fakadó alkotmányos követelmény az, hogy ha a jogalkotó valamely korábban, hosszú ideig fennálló és működő rendszerhez kapcsolódóan radikális változtatásokkal alapjaiban új rendszert vezet be, azt úgy tegye, hogy az érintetteknek megfelelő idő álljon rendelkezésre a rendszer egészének, valamint a részletszabályoknak nem csak a teljes körű megismerésére, hanem azok megértésére és alkalmazásuk elsajátítására is. A hatályba lépés időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre, az érintettek előre láthassák a változások következményeit.

2. Az Alkotmánybíróság - hivatalból eljárva - megállapítja, hogy a Kormány az érettségi és a felsőoktatási intézménybe történő felvétel új rendszerének bevezetésekor elmulasztotta olyan szabályoknak a megalkotását, amelyek megfelelően biztosítják, hogy a különböző években érettségizettek - az érettségi évétől függetlenül - azonos eséllyel nyerhessenek felvételt a kívánt felsőoktatási intézménybe, így nem tett eleget az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdéséből fakadó kötelezettségének.

Az Alkotmánybíróság felhívja a Kormányt, hogy 2005. december 31-ig vizsgálja felül a szabályozást, és alkosson az esélyegyenlőséget megteremtő szabályokat.

3. Az Alkotmánybíróság a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásainak általános szabályairól szóló 269/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet 9. § (2) és (4) bekezdése, valamint 2. számú melléklete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 41. § (7) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

Ezt a határozatát az Alkotmánybíróság a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett az érettségien elért eredmény felvételi pontszámmá alakításához kapcsolódóan. Az egyik indítványozó a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásainak általános szabályairól szóló 269/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fr.) 9. § (2) bekezdése és 2. számú melléklete, valamint az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ér.) 41. § (7) bekezdése alkotmányellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Álláspontja szerint a kifogásolt jogszabályi rendelkezések ellentétesek az Alkotmány 70/F. § (1) és (2) bekezdésével. Indokolásában kifejtette: „[a]z Alkotmány 70/F. (1) és (2) bekezdései többek között valamennyi állampolgár számára megkülönböztetés nélkül biztosítják a (...) képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatást (...). A fenti jogszabályhely alapján a Magyar Köztársaságban az azonos képességű állampolgárokat minden megkülönböztetés nélkül megilleti a továbbtanuláshoz való jog és az államilag finanszírozott oktatásban való részvétel joga. Ezen jogok diszkrimináció-mentes gyakorlását a Magyar Köztársaság Kormánya minden eszközzel köteles a középfokú oktatásban résztvevők számára biztosítani. Álláspontunk szerint a megsemmisíteni javasolt jogszabályhelyek a fentiekben kifejtett alapjogot sértik. Ezen rendelkezések ugyanis az idén érettségiző mintegy kilencvenezer diákot a korábban érettségizett diákokkal szemben hátrányos megkülönböztetéssel sújtják azáltal, hogy a korábban érettségizettek középiskolai érettségi eredménye az idén felvételizőknél előnyösebben kerül átszámításra felvételi pontokká. Ennek következtében az idén érettségiző diákoknak nincs lehetőségük arra, hogy a felsőoktatás államilag finanszírozott képzéseiben ugyanolyan eséllyel vegyenek részt, mint a korábban érettségizett társaik. A (...) megsemmisíteni indítványozott jogszabályhelyek alkalmazása az azonos képességű diákok hátrányos, diszkriminatív megkülönböztetését eredményezi, mivel a korábban és az idei évben érettségizett diákok azonos érettségi osztályzatához eltérő számú felvételi »szerzett pontot« rendel. Az idén felvételizők pontszámítási rendszere tehát százalékos megkülönböztetést tesz, míg a korábban érettségizettek számára a hatályos jogszabályok számítási rendszere kizárólag az érettségi osztályzat szerinti megkülönböztetést tesz a számítási rendszer alapján.”

A másik indítványozó az Ér., az Fr. valamint a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásainak általános szabályairól szóló 269/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet módosításáról szóló 246/2003. (XII. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fr mód.) felülvizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól „a középiskolai pontszámítás esélyegyenlőségének biztosítása érdekében”. Az

indítványozó az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Etv.) több rendelkezésére hivatkozott, így például a 4. § g) pontjára, mely szerint az egyenlő bánásmód követelményét a közoktatási és a felsőoktatási intézmények eljárásaik és intézkedéseik során kötelesek megtartani. Rámutatott arra, hogy az Etv. 8. §-a alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy életkora vagy egyéb helyzete miatt részesül más, összehasonlítható helyzetben levő személyhez vagy csoporthoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban. Álláspontja szerint „[h]a a közvetlen hátrányos megkülönböztetés ténye kétséges lenne, akkor a közvetett megkülönböztetés ténye mindenképpen fennáll, hiszen az összehasonlítható személyekhez, csoportokhoz képest (előző években érettségizettek) a most érettségizők lényeges hátrányba kerülnek”. Az indítványozó hivatkozik továbbá az Etv. 27. §-ának (2) bekezdésére is, mely alapján az egyenlő bánásmód követelményét az oktatással összefüggésben érvényesíteni kell különösen az oktatásba történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározása, a felvételi kérelmek elbírálása, az oktatás követelményeinek megállapítása és a követelménytámasztás, a teljesítmények értékelése során. Az indítványozó álláspontja szerint „az előző években érettségizettek pont számítási módja kettős előnyt jelent számukra. (...) A jelenleg amúgy is kiszámíthatatlan versenyben e számítási mód kimeríti a hátrányos megkülönböztetés tényét a követelmény támasztásában és a teljesítmény értékelésében”. Az indítványozó indítványának kiegészítésében az Fmód. mellékletének, valamint az Ér. 41. § (7) bekezdésének a megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól, valamint azt, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel a jogalkotók figyelmét arra, hogy az Ér. hivatkozott rendelkezésének a „tartalmát ki kellene terjeszteni a 2005-től kétszintű érettségit tevő tanulókra is. A kifogásolt jogszabályok adnak alapot a felsőoktatási felvételi pontszámok meghatározásához, amellyel hátrányos megkülönböztetés éri az új rendszer szerint érettségizőket a teljesítmény értékelésében. (...) a hátrányos pontszámítás miatt az egyébként képességei szerint bekerülésre esélyes tanuló számára hozzáférhetetlen lesz a felsőoktatás.” Az indítványozó álláspontja szerint a kifogásolt szabályozás ellentétes az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésével is, mivel „fennáll az eltérő időben született gyermekek megkülönböztetése, s ennek következtében a 70/F. §-ban megfogalmazott felsőoktatáshoz való hozzáférés korlátozása áll fenn.”

Eljárásának megkezdése után újabb indítvány érkezett az Alkotmánybírósághoz az érettségi vizsgán elért eredmény felvételi pontszámmá történő átszámítása tárgyában. Az indítványozó az Fr. 9. § (2) és (4) bekezdése, 2. számú melléklete, valamint az Ér. 41. § (7) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Álláspontja szerint e jogszabályi rendelkezések sértik az Alkotmány „2. § (1) bekezdésében megfogalmazott demokratikus jogállamiság elvét”, korlátozzák a „8. § (2) bekezdésében megfogalmazott alapvető emberi jogai lényeges tartalmát”, sértik az Alkotmány

16. §-át „azzal, hogy nem fordít[anak] különös gondot az oktatás és nevelés teljes skálájára és nem védelmezi[k] az ifjúság minden csoportjának érdekeit”. Sértik ezen túlmenően az Alkotmány 67. §-ában és 70/F. §-ában megfogalmazott rendelkezéseket, valamint az Alkotmány „70/A. §-ban megfogalmazott esélyegyenlőség elvét”. Nézete szerint a kifogásolt „jogszabályhelyek egyenlőtlen esélyt adnak a korábban érettségizett és az idén érettségiző diákoknak a továbbtanulás terén. A korábban érettségizetteket indokolatlanul juttatja előnyhöz. A megsemmisíteni kért paragrafusok hatályban tartása esetén lehetnek olyan karok, melyekre az idén érettségizett diákok egyáltalán nem tudnak bejutni, mert oly sok előnnyel indulnak a korábban érettségizettek, hogy ők már minden államilag finanszírozott férőhelyet elfoglalnak az un. hozott pontokkal. Mindezek alapján tehát megállapítható, hogy az azonos képességű és felkészültségű diákok nem azonos eséllyel rendelkeznek a felsőoktatási intézményekbe történő bejutás tekintetében. Ez pedig az Alkotmány már megjelölt rendelkezéseivel ellentétes.”

A tartalmi azonosságra tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványokat egyesítette.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat az oktatási miniszternek véleményezésre megküldte.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.”

„67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.

(2) A szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó nevelést megválasszák.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/F. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.”

2. Az Ér. érintett rendelkezései:

„41. § (1) Az érettségi vizsga egyes vizsgatantárgyaiból a vizsgázó teljesítményét, ha a vizsga

a) írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll 1-150,

b) csak írásbeli vizsgából áll 1-100,

c) csak szóbeli vizsgából áll 1-50

pontskálán kell értékelni.

(2) A vizsgázó teljesítményét a pontszámok százalékban és osztályzatban történő kifejezésével minősíteni kell. (...) Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban tette le, teljesítményét a szóbeli vizsgarésznek megfelelően kell minősíteni. Ha a vizsgázó az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tett, mindkét tétel kifejtését a szóbeli tételek értékelési szabályai szerint kell értékelni, majd a két tételre adott pontszámok összegét a szóbeli vizsgán elérhető pontszám kétszeresének százalékában kell kifejezni, és ez adja a vizsga százalékos minősítését.

(3) Középszintű érettségi vizsga esetén az elérhető pontszámok százalékos teljesítésének osztályzatban történő kifejezése a következő:

a) 80-100% elérése esetén jeles (5),

b) 60-79% elérése esetén jó (4),

c) 40-59% elérése esetén közepes (3),

d) 20-39% elérése esetén elégséges (2),

e) 0-19% elérése esetén elégtelen (1).

(4) Emelt szintű érettségi vizsga esetén az elérhető pontszámok százalékos teljesítésének osztályzatban történő kifejezése a következő:

a) 60-100% elérése esetén jeles (5),

b) 47-59% elérése esetén jó (4),

c) 33-46% elérése esetén közepes (3),

d) 20-32% elérése esetén elégséges (2),

e) 0-19% elérése esetén elégtelen (1).”

„(7) A kétszintű érettségi vizsga bevezetése előtt tett tantárgyi érettségi vizsga a kétszintű rendszerben középszinten tett érettségi vizsgának minősül, és az érdemjegyek a következő százalékos teljesítésnek felelnek meg:

a) jeles (5) 100%,

b) jó (4) 79%,

c) közepes (3) 59%,

d) elégséges (2) 39%.”

3. Az Fr. érintett rendelkezései:

„6. § (1) A felsőoktatási intézmény minden, az adott intézménybe (karra), szakra, szakcsoportra, felsőfokú szakképzésre, képzési formára, az államilag finanszírozott, illetve költségtérítéses képzésre jelentkező felvételéről - e rendelet 2. §-a (4) bekezdésének h) pontja alapján meghatározott szempontok szerint - egységes rangsorolás alapján dönt. (...)

(2) A rangsorolást 120 pontos rendszerben, pontszámban kell kifejezni.

(3) A felvételi összpontszámot a következőképpen kell meghatározni:

a) a hozott pontok és a szerzett pontok összegzésével, vagy

b) az érettségi vizsgatantárgyak alapján számított pontok megkettőzésével.

c)

(4) A felsőoktatási intézmény a felvételi eljárás során a szakcsoportoknál jelentkezési feltételként, illetve választható módon meghatározott tantárgyakból az emelt szinten teljesített legalább közepes érettségi vizsgáért 7 többletpontot ad. (...) Nem jár többletpont akkor, ha jelentkezési feltétel az adott szakon, szakpáron az emelt szintű érettségi vizsga.”

„(7) A felsőoktatási intézmény - a szabályzatában meghatározott módon - a felvételi eljárás során további többletpontot adhat az alábbiak szerint: (...)”

„(9) A felsőoktatási intézménynek a felvételizők felvételi teljesítményét úgy kell - pontszámmal - értékelnie, hogy azok összehasonlíthatók legyenek egymással, továbbá biztosítsa a differenciált felvételi döntés lehetőségét, valamint azt, hogy minden jelentkező az egységes rangsorba besorolható legyen.

(10) Az államilag finanszírozott alapképzésre történő jelentkezés esetén az érettségi évében és az azt követő 3 évben, a költségtérítéses alapképzésre, továbbá a felsőfokú szakképzésre történő jelentkezés esetén az érettségi évében és az azt követő 5 évben legfeljebb 60 pontig értékelhető a 8. §-ban foglaltak szerint a jelentkező középiskolai teljesítménye.”

„7. § (3) A felvételhez szükséges minimális teljesítmény meghatározása a megadott keretszámon belül ponthatár alkalmazásával történik. (...) A megállapított ponthatár fölött mindenkit fel kell venni; a ponthatár alatt senki nem vehető fel.”

„8. § (6) Államilag finanszírozott alapképzésre történő jelentkezés esetén az érettségi évében és az azt követő három évben, költségtérítéses alapképzésre történő jelentkezés esetén az érettségi évében és az azt követő öt évben a Rendelet 6. §-a (3) bekezdésében meghatározott a)-b) pontok számításai közül azt kell alkalmazni, amelyik a jelentkező számára előnyösebb.”

„9. § (1) A felvételi eljárás célja a felsőfokú tanulmányokra legalkalmasabb jelentkezők kiválasztása. A felvételi eljárás során a felsőoktatási intézmények által a szakcsoportoknál

meghatározott érettségi vizsgatantárgyak alapján kiszámolt pontok (a továbbiakban: szerzett pontok) összértéke legfeljebb 60 pont lehet.

(2) Az érettségi vizsgán vizsgatantárgyanként elért százalékos eredményeket 60, illetve 30 érettségi pontra kell átszámítani annak függvényében, hogy a felsőoktatási intézmény egy, illetve két tárgyat határoz meg kötelező vagy választható vizsgatantárgyként. Az érettségi pontokat a vizsgatantárgyak százalékos eredményeiből a közép- és az emelt szintű érettségi vizsga esetén azonos módon kell számítani. Az átszámítási kulcsokat e rendelet 2. számú melléklete tartalmazza.”

„(4) A kétszintű érettségi vizsga bevezetése előtt tett tantárgyi érettségi vizsga eredményeinek átszámítását, valamint a középszintű vagy emelt szintű érettségi vizsga százalékos teljesítményeinek érettségi osztályzatra történő átszámítását az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendeletben meghatározottak szerint kell elvégezni.”

„2. számú melléklet a 269/2000. (XII. 26.) Korm. rendelethez
A középszintű, illetve az emelt szintű érettségi vizsga százalékos teljesítményeinek átszámítása felvételi ponttá

Az érettségi vizsga százaléka	Felvételi szerzett pont tantárgyanként (két tárgy esetén)	Felvételi szerzett pont (egy tantárgy esetén)	
90%-100%	30	60	
85%-89%	29	58	
80%-84%	28	56	
75%-79%	27	54	
70%-74%	26	52	
65%-69%	25	50	
60%-64%	24	48	
55%-59%	23	46	
50%-54%	22	44	
45%-49%	21	42	
40%-44%	20	40	
35%-39%	19	38	
30%-34%	18	36	
25%-29%	17	34	
20%-24%	16	32	
0%-19%	0	0	”

III.

Az indítványok az alábbiak szerint nem megalapozottak.

1. Az indítványozó az Alkotmánybíróság felhívására kiegészítette és pontosította az Ér., az Fr. és Frmód. egészének felülvizsgálatára irányuló indítványát, és a továbbiakban az Ér. 41. § (7) bekezdése, valamint az Frmód. melléklete alkotmányellenességének megállapítását kérte az Alkotmánybíróságtól az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének, valamint 70/F. § (1)-(2) bekezdésének sérelmére tekintettel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Frmód. melléklete az

Fr. 2. számú mellékletét állapította meg. Az Alkotmánybíróság már korábbi határozataiban is rámutatott arra, hogy „ha az indítványozó egy új rendelkezés tartalmának alkotmányellenességét állítja, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg.” [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot a jelen esetben is az indítványozó által támadott Fr.mód. melléklete helyett az új rendelkezést magába foglaló Fr. 2. számú mellékletével kapcsolatban végezte el.

2. Az 1997. június 13-án elfogadott Ér. 2. § (2) bekezdése rendelkezett először arról, hogy érettségi vizsga az egyes vizsgatárgyakból középszinten és emelt szinten tehető azzal a feltétellel, hogy az Ér. 61. § (4) bekezdése szerint – többek között – a sztenderdizált követelményekre és az emelt szintű érettségi vizsgára vonatkozó rendelkezéseket azoknál a középiskolai tanulóknak a vizsgáinál kell alkalmazni, akik a középiskolai tanulmányaikat a kilencedik évfolyamon 2000. szeptember 1-jéig kezdik meg. A pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet 26. § (7) bekezdése ez utóbbi rendelkezést akként módosította, hogy az Ér.-nek a 61. § (4) bekezdésében felsorolt rendelkezéseit (így az emelt szintű érettségre vonatkozó rendelkezéseket is) azoknak a középiskolai tanulóknak a vizsgáinál kell alkalmazni, akik a középiskolai tanulmányaikat a kilencedik évfolyamon 2000. szeptember 1-jén, illetve azt követően kezdik meg. Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló 16/2000. (II. 11.) Korm. rendelet 20. § (3) bekezdésének a) pontja ezt a határidőt 2001. szeptember 1-jére módosította. Mindezek alapján tehát a kétszintű érettségi rendszer 2005-ben került bevezetésre.

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló 71/2003. (V. 27.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdése módosította úgy az Ér. 41. § (2) bekezdését, hogy a vizsgázó teljesítményét nemcsak osztályzatban, hanem a pontszámok százalékban történő kifejezésével is minősíteni kell. Az Ér. 61. § (4) bekezdésének i) pontja szerint a 41. §-t is azoknak a középiskolai tanulóknak a vizsgáinál kell alkalmazni, akik a középiskolai tanulmányaikat a kilencedik évfolyamon 2001. szeptember 1-jén, illetve azt követően kezdik meg.

Az Ér.-nek a felvételi eljárására vonatkozó 9. §-a jelenleg is hatályos szövegét a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásainak általános szabályairól szóló 269/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet módosításáról szóló 234/2004. (VIII. 6.) Korm. rendelet 7. §-a határozta meg, és 2005. január 1-jén lépett hatályba. Az Fr.mód. 5. §-a azonban a jelenleg hatályos szöveggel szinte teljesen megegyezően állapította meg az érettségien elért százalékos eredmény felvételi ponttá alakításának szabályait, így – bár hatályba lépésére csak 2005. január 1-jén került volna sor – a pontszámítási szabályok az

Frmód. Magyar Közlönyben való megjelenése, tehát 2003. december 18-a óta ismertek voltak.

3. A Kormány az Ér.-t a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Köot.) 94. § (3) bekezdésének c) pontjában, az Fr.-t pedig a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Fot.) 83. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján, e felhatalmazások kereteit túl nem lépve adta ki. Ezen felhatalmazások alapján a Kormánynak, mint jogalkotónak széles a mérlegelési lehetősége a tekintetben, hogy milyen érettségi szabályokat vezet be (így például, hogy az érettségi egy- vagy kétszintű), illetve, hogy előír-e külön vizsgakötelezettséget ahhoz, hogy valakit felsőoktatási intézménybe felvegyenek, vagy a felvételre más szabályok alapján, külön vizsga nélkül kerül sor. Ezen túlmenően a jogalkotót a részletszabályok megalkotásakor is nagyfokú szabadság illeti meg.

Mindezek alapján önmagában az, hogy az Ér. bevezeti a kétszintű érettségit, az érettségin elért eredmény nemcsak osztályzatban, hanem százalékban történő kifejezését is, és a későbbiekben az Fr. alapján ezt a százalékban meghatározott teljesítményt számolják át felvételi pontokká olyan, a Kormány döntési kompetenciájába tartozó kérdés, amely nem vet fel alkotmányos aggályokat. A százalékban kifejezett érettségi eredmény alapján válik lehetővé, hogy a (szerzett) felvételi pontok differenciáltan, a 120 összpontos rendszerben kerülhessenek meghatározásra, és az egész felvételi rendszer a követelményeknek megfelelően „érzékeny” legyen (biztosított legyen a differenciált felvételi döntés lehetősége, tehát az egyes felvételizők teljesítménye közötti tényleges különbség megfelelően kifejezésre juthasson).

4. Az indítványozók az Fr.-nek az érettségi vizsgán vizsgatantárgyanként elért százalékos eredménye felvételi pontszámmá történő átalakítására vonatkozó szabályok [Fr. 9. § (2) és (4) bekezdés, valamint 2. számú melléklet] alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól, mivel álláspontjuk szerint e szabályok diszkriminatívak, hátrányosan különböztetik meg azokat, akik 2005-ben és utána az új szabályok szerint érettségiznek azokkal szemben, akik 2004-ig, a régi szabályok alapján tették le az érettségi vizsgát. Sértik ezáltal az Alkotmány 70/F. §-ban foglalt, a felsőoktatáshoz való jogot is, mivel – az indítványozó álláspontja szerint – „az idén érettségiző diákoknak nincs lehetőségük arra, hogy a felsőoktatás államilag finanszírozott képzéseiben ugyanolyan eséllyel vegyenek részt, mint a korábban érettségizett társaik”.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Fr. nem tesz különbséget a 2004-ig, a régi rendszerben érettségit tett, felsőfokú oktatásba bekerülni kívánó személyek, valamint a 2005-től, az új, kétszintű rendszerben érettségiző diákok között. Az érettségi típusától függetlenül (régiben tett érettségi, a kétszintű rendszerben tett középszintű, illetve emelt szintű érettségi) ugyanazok a felvételi, felvételi pontszámítási szabályok vonatkoznak rájuk. Bár az Fr. 2005-től

kezdve általánosan eltörölte a felvételi vizsga intézményét, a felsőfokú oktatási intézménybe jelentkező felvételéről - az eddigiekkel megegyező módon - a 120 pontos rendszerben elért rangsorolás alapján döntenek, mely rangsor alapját a felvételi összpontszám határozza meg. A felvételi összpontszám kétféle módon kerülhet kiszámításra: a) a hozott pontok és a szerzett pontok összegezésével, vagy b) az érettségi vizsgatantárgyak alapján számított pontok megkettőzésével (ez a számítási mód lépett a korábbi, felvételi vizsgán elért pontszám helyébe). Az a) pont szerinti számítási mód az államilag finanszírozott alapképzésre történő jelentkezés esetén az érettségi évében és az azt követő 3 évben, a költségtérítéses alapképzésre, továbbá a felsőfokú szakképzésre történő jelentkezés esetén az érettségi évében és az azt követő 5 évben alkalmazható. A két számítási mód közül azt kell figyelembe venni, amelyik a jelentkező számára előnyösebb. A hozott pontok a jelentkező középiskolai teljesítménye alapján, míg a szerzett pontok az érettségin elért eredménye alapján kerülnek kiszámításra. A felsőoktatási intézmények által közölt adatok alapján az Oktatási Minisztérium minden év december 15-éig egységes formában - a Felsőoktatási felvételi tájékoztatóban - közzéteszi az alapképzési szakoknak a meghatározott szakcsoportjait, az azokhoz tartozó, a jelentkezés elbírálásához szükséges, kötelező vagy választható érettségi vizsgatantárgyakat és azok szintjét. Az ezen tárgyakból elért százalékos eredmény alapján számítják ki a felvételi pontszámot: ugyanolyan százaléku eredmény után ugyanannyi felvételi pontszám jár függetlenül attól, hogy valaki a régi rendszerben érettségizett-e, hogy az új rendszerben középszintű, vagy az új rendszerben emelt szintű érettségit tett-e. Az emelt szintű érettségi magasabb követelményrendszere miatti esetleges rosszabb eredményt a jogalkotó úgy kompenzálja, hogy az emelt szintű érettségi letételéért (amennyiben annak osztályzatra átszámított eredménye legalább közepes) többletpontot ad. Az Fr. mindössze egy helyen, a 9. § (4) bekezdésében, egy technikai utaló szabályban rendelkezik a kétszintű érettségi vizsga bevezetése előtt tett tantárgyi érettségi vizsgák eredményéről: kimondja, hogy a korábbi érettségi eredmények átszámítását az Ér. szerint kell elvégezni.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Fr. szabályozása az érettségin elért eredmény alapján számított felvételi pontok meghatározásakor nem tesz különbséget az alapján, hogy az érettségit mikor (2005 előtt vagy 2005-től) és milyen módon (a régi, egyszintű érettségi, az új közép- vagy emeltszintű érettségi rendszerében) tette le a felsőoktatási intézménybe jelentkező. Az Fr. szabályai minden jelentkezőre egyformán kötelezőek. Ebből következően az Fr. 9. § (2) és (4) bekezdéséhez, valamint 2. számú mellékletéhez kapcsolódóan nem állapítható meg sem az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének, sem 70/F. § (1)-(2) bekezdésének a sérelme. Az egyik indítványozó az Fr. 9. § (2) és (4) bekezdése, valamint 2. számú melléklete alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését azért is kérte, mert e rendelkezések ellentétesek az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, 8. §

(2) bekezdésével, 16. §-ával és 67. §-ával. Az indítványozó indítványában nem fejtette ki, hogy az Fr. támadott rendelkezései - így az, hogy a kétszintű érettségi vizsga bevezetése előtt tett érettségi vizsga eredményeinek átszámítását az Ér. rendelkezései szerint kell elvégezni - mennyiben sértik a hivatkozott alkotmányi rendelkezéseket. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Fr. 9. § (2) és (4) bekezdése, valamint 2. számú melléklete, és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, 8. § (2) bekezdése, 16. §-a és 67. §-a között nem áll fenn a jelen ügy szempontjából értékelhető összefüggés.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Fr. hivatkozott rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

5. Az indítványozók az Ér. 41. § (7) bekezdésének a megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól, mivel az az azonos képességű diákok hátrányos megkülönböztetését eredményezi azáltal, hogy „a korábban és az idei évben érettségizett diákok azonos érettségi osztályzatához eltérő számú felvételi »szerzett« pontot rendel.” A másik indítványozó álláspontja szerint az Ér. 41. § (7) bekezdésének a rendelkezését ki kellene terjeszteni a 2005-től kétszintű érettségit tett tanulókra is.

A kétszintű érettségi rendszerének alkalmazásával a jogalkotó az érettségien elért eredményt a korábbiaktól eltérő módon értékeli: míg a régi rendszerű érettségi során a teljesítményt ötfokozatú osztályzattal fejezték ki, addig az új rendszerben a teljesítményt százalékban és osztályzatban kifejezve is értékelik. A teljesítményt először (szóbeli és írásbeli vizsgarészekből álló vizsga esetén) 1-150, (csak írásbeli vizsga esetén) 1-100, illetve (csak szóbeli vizsga esetén) 1-50 pontos rendszerben értékelik, majd ezt fejezik ki százalékos arányban. E százalékos arány szerint állapítják meg az osztályzatot. Az osztályzat megállapításkor más szabályok vonatkoznak a középszintű, illetve az emeltszintű érettségien teljesített, százalékban mért eredmény átszámítására. Mivel az Fr. 2005. január 1-jétől általánosságban eltörölte a felvételi vizsga intézményét, ezért a jogalkotónak rendelkeznie kellett arról is, hogy a korábban érettségizettek, akik teljesítményének értékelése csak ötfokozatú osztályzattal és nem százalékos rendszerben történt, hogyan kerülhetnek be a felvételi rendszerbe. Ezért technikai megoldásként a jogalkotó azt vezette be, hogy a korábbi érettségi jegyet úgy kell számítani, mintha amögött a középszinten tett érettségi adott érdemjegyhez rendelt legmagasabb, százalékban kifejezett teljesítménye állna. A régi és az új, középszinten tett érettségi között a különbség tehát abban van, hogy míg a középszintű érettségi százalékban kifejezett eredménye mögött ténylegesen százalékban kifejezett teljesítmény áll, addig a régi rendszerben tett, az új rendszerre átszámított érettségi százalékban kifejezett eredménye mögött csak a korábbi osztályzatból átszámított, százalékos arányban korábban nem mért (tehát egy kevésbé differenciált értékelés alapján

megállapított) teljesítmény áll.

Az indítványozók kiindulási pontja azért téves, mert az Fr. nem az érettségi osztályzatát, hanem az érettségien nyújtott teljesítmény százalékban kifejezett értékelését veszi figyelembe az érettségien elért eredmény felvételi pontszámmá való átszámításakor. Így tehát nemcsak a 2005. előtt és 2005. után, ugyanolyan érettségi osztályzatot elért, felsőoktatásra jelentkezők felvételi pontszáma között van különbség, hanem az adott évben érettségizettek, ám az adott osztályzatot más százalékos teljesítménnyel elérő jelentkezők pontszáma között is. Ez utóbbi esetben az is kiemelendő, hogy a középszintű, illetve az emeltszintű érettségi esetén ugyanazon osztályzathoz lényegesen kisebb százalékban kifejezett teljesítmény szükséges az emeltszintű érettségi esetén, a felvételi pontszámmá történő átszámítás viszont minden esetben a százalékos teljesítmény alapján történik.

6. A régi rendszer szerint érettségizettek érettségi eredményének és az új, középszinten érettségizettek érettségi eredményének felvételi pontszámmá történő átszámításakor a különbség tehát kizárólag csak abban áll, hogy - a felvételi pontszám alapját képező - százalékban kifejezett eredmény mögött az első esetben egy átszámított, míg a második esetben egy eredetileg is, ténylegesen százalékban kifejezett teljesítmény áll. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban azt vizsgálta, hogy ez a különbségtétel megalapozza-e az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének, vagy a 70/F. § (1) - (2) bekezdésének a sérelmét.

6.1. Az Alkotmánybíróság több határozatában, több szempontból elemezte az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdésébe foglalt, a felsőoktatásban való részvételhez való jog tartalmát. Határozataiban - többek között - megállapította, hogy „[a]z Alkotmány 70/F. § (2) bekezdése a felsőfokú oktatásban való részvételt azok számára biztosítja, akik az ehhez megfelelő képességekkel rendelkeznek. Ebből következően senkinek sincs alkotmányos joga ahhoz, hogy valamely konkrétan meghatározott felsőoktatási intézményben folytathasson tanulmányokat.” (375/B/2001. AB határozat, ABH 2004, 1527, 1530.)

Ennek alapján az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdéséből nem következik természetesen az sem, hogy a jelentkező adott, az általa kívánatosnak tartott évben kezdhesse meg felsőoktatási tanulmányait. Az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdése azt biztosítja, hogy a felsőfokú oktatás bárki számára, aki erre megfelelő képességekkel rendelkezik, elérhető legyen, és nem azt, hogy mindenki akkor és abban a felsőoktatási intézményben kezdhesse meg tanulmányait, amelyikben szeretné. A felvételi eljárás célja a felsőfokú tanulmányokra legalkalmasabb jelentkezők kiválasztása. Az, hogy a jelentkező adott évben nem nyert felvételt a kívánt felsőoktatási intézménybe, nem zárja ki, hogy a későbbiekben bekerüljön a felsőoktatás rendszerébe, akár a célzott, akár más felsőoktatási intézménybe. Ebből következően az Ér. 41. § (7) bekezdéséből fakadó különbségtétel az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdésében foglalt, a felsőoktatásban való részvételhez biztosított alapjogot nem

érinti, ezért az Alkotmánybíróság az Ér. 41. § (7) bekezdésének az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdése sérelmére alapított megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

6.2. Az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában foglalkozott az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerinti hátrányos megkülönböztetés alkotmányossági kérdéseivel. Már 9/1990. (IV. 25.) AB határozatában kifejtette, hogy „a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden, még a végső soron nagyobb társadalmi egyenlőséget célzó megkülönböztetés is tilos. A megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapjogán nem eshet csorba, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni.” (ABH 1990, 46, 48.)

A 61/1992. (XI. 20.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „[a]z Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt tilalom nem csak az emberi, illetve az alapvető állampolgári jogokra irányadó, hanem e tilalom - amennyiben a különbségtétel sérti az emberi méltósághoz való jogot - kiterjed az egész jogrendszerre, ideértve azokat a jogokat is, amelyek nem tartoznak az emberi jogok, illetőleg az alapvető állampolgári jogok közé.

A jogegyenlőség nem jelenti a természetes személyeknek a jogon kívüli szempontok szerinti egyenlőségét is. Az ember, mint a társadalom tagja hivatása, képzettsége, kereseti viszonyai stb. szerint különbözhet és ténylegesen különbözik is más emberektől.

Az állam joga - s egyben bizonyos körben kötelezettsége is -, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése ugyanis nem bármifajta különbségtételt tilt - egy ilyen általános tilalom összeegyeztethetetlen lenne a jog rendeltetésével -, hanem csupán az emberi méltósághoz való jogot sértő megkülönböztetéseket.” (ABH 1992, 280, 281-282.)

A 857/B/1994. AB határozatában az Alkotmánybíróság a megkülönböztetés tilalmát nemcsak a jogokra, hanem az egyéb helyzet szerinti megkülönböztetésre is kiterjesztette: „[a]z Alkotmánybíróság több korábbi határozatában foglalkozott az Alkotmány 70/A. §-a szerinti megkülönböztetés alkotmányossági kérdéseivel. Ennek során a nem alkotmányos alapjogokra vonatkozó megkülönböztetés tekintetében 1992-ben kimondta, hogy az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt tilalom nemcsak az emberi, illetve állampolgári jogokra irányadó, hanem e tilalom - amennyiben a különbségtétel sérti az emberi méltósághoz való jogot - kiterjed az egész jogrendszerre (ABH 1992, 281.). Ez azt jelenti, hogy a nem alapjogokat érintő, bármely más szempont szerinti megkülönböztetés is alkotmányellenes, ha az az emberi méltósághoz való jog sérelmével jár. Ez az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata. Ha a

megkülönböztetés - az Alkotmánybíróság által alkalmazott ismérvek szerint - »önkényes«, azaz »indokolatlan«, vagyis nincs ésszerű oka, akkor sérti az emberi méltósághoz való jogot, mert az ilyen esetben bizonyosan nem kezelték az érintetteket egyenlő méltóságú személyként, s nem értékelték mindegyikük szempontjait hasonló figyelemmel és méltányossággal.

Következésképpen valamely alapjognak nem minősülő jog, vagy helyzet tekintetében alkotmányellenes a megkülönböztetés, ha az önkényes.” (ABH 1995, 716, 717.)

Az Alkotmánybíróság több határozatában is kifejtette, hogy „az Alkotmánybíróság más mércét alkalmazott az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra (a szükségesség/arányosság tesztjét), s más mércét arra az esetre, ha a 70/A. §-ban megfogalmazott diszkrimináció-tilalmat az alapjogokon kívüli egyéb jogokra terjesztette ki. Itt akkor állapít meg az Alkotmánybíróság alkotmányellenes megkülönböztetést, »ha a megkülönböztetésnek ... nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes«. [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197.]” [30/1997. (IV. 29) AB határozat, ABH 1997, 130, 139-140.]

Az Alkotmánybíróság számos - így például már a 1009/B/1991. AB határozatában is rámutatott arra, hogy „a diszkrimináció vizsgálatánál központi elem annak meghatározása, hogy kiket kell egy csoportba tartozóknak tekinteni. (...) A diszkrimináció alkotmányos tilalma csak a szabályozás szempontjából egy csoportba tartozókra vonatkozik. A diszkrimináció vizsgálatának ennek megfelelően csak az egy csoportba tartozók közötti különbségtétel vizsgálata a tárgya.” (ABH 1992, 479, 479-480.)

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra, hogy „nem vizsgálhatja a támadott jogszabályok célszerűségének és igazságosságának a kérdéseit, mert az nem tartozik a hatáskörébe.” [26/1993. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 203.]

Ugyanezt fejtette ki az Alkotmánybíróság az 1/1995. (II. 8.) AB határozatában is: „Az Alkotmánybíróság nem jogalkotó szerv, nem vizsgálhatja a jogszabályok szükségességét, célszerűségét, de igazságosságát sem. Önmagában az anyagi igazság, az igazságosság érvényesülésére nem biztosít alanyi jogot az Alkotmány. A részleges és szubjektív igazságosság követelményével szemben az Alkotmány által biztosított joguralmi elv előbbre való (ABH 1992, 82.)” [ABH 1995, 31, 52.]

6.3. Az Alkotmánybíróság a 6.2.-ban bemutatott gyakorlatából következően elsőként azt vizsgálta, hogy a régi rendszerben érettségizettek, illetve az új, kétszintű rendszerben érettségizők alkothatnak-e azonos (homogén) csoportot, és így az Ér. 41. § (7) bekezdéséből fakadó különbségtétel egyáltalán vizsgálható-e az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése alapján. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen ügy szempontjából

a fő csoportképző ismérve az, hogy mind a 2005. előtt, mind a 2005-ben (illetve azt követően) érettségizők ugyanazon felvételi eljárás keretében juthatnak be felsőoktatási intézménybe, a felvételi pontszámok számítása tekintetében ugyanazok a szabályok (Fr.) vonatkoznak mindkét csoportra. A vizsgált homogén csoport ebből kifolyólag tehát mindazon érettségit tett személy, aki a felvételi eljárásban jelentkezőként részt vesz. A homogén csoport egyik alcsoportját azok alkotják, akik 2005. előtt, a régi érettségi rendszerben, a másik alcsoportját pedig azok, akik 2005-től kezdődően az új, kétszintű rendszerben tettek érettségit.

Az Alkotmánybíróság ezután abban a kérdésben döntött, hogy az Ér. 41. § (7) bekezdéséből eredő megkülönböztetés közvetlenül érint-e valamely alapjogot, vagy az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése csak közvetetten, az emberi méltósághoz való jog sérelmén keresztül vizsgálható-e. Az indítványozók indítványukban az Alkotmány 70/F. §-ának a sérelmére hivatkoztak, az Alkotmánybíróság a jelen határozat III./6.1. pontjában már megállapította, hogy a különbségtétel nem érinti a 70/F. §-ból fakadó, a felsőoktatásban való részvételre vonatkozó jogot. Az indítványozók ugyanakkor nem jelöltek meg egyéb jogot (sem alapjogot, sem más jogot), amelyet álláspontjuk szerint a szabályozás érint, hanem arra hivatkoztak, hogy az a felsőoktatási intézménybe való bekerülés egyenlő esélyét sérti. Ebből következően az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésnek és az Ér. 41. § (7) bekezdésének viszonya az alapján vizsgálható, hogy a jogalkotó valamely alapjognak nem minősülő helyzet tekintetében tett különbséget (ld. a korábban már hivatkozott 857/B/1994. AB határozat). Az Alkotmánybíróság tehát csak azt vizsgálhatja, hogy a különbségtételnek van-e tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indoka, vagyis nem önkényes-e.

6.4. Az, hogy a jelentkező a meghatározott felsőoktatási intézménybe az adott évben felvételt nyer-e vagy sem, több, mintegy 7-8 objektív és szubjektív tényező alapján dől el. Ilyen tényezőnek tekinthető az adott oktatási intézménybe az adott évben felvehető keretszáma, a többi jelentkező teljesítménye, a jelentkezőnek az érettségire nyújtott szubjektív teljesítménye, stb. Ebbe a körbe tartozik az is, hogy a felvételi pontszámítás tekintetében előnyösebb helyzetben vannak azok, akik 2005. előtt tettek érettségit, mivel számukra a jogalkotó az adott osztályzathoz maximálisan hozzátartozó százalékos eredményt állapítja meg, míg a 2005-től kezdődően érettségizők százalékban megállapított eredménye mögött az Ér. rendelkezései alapján mért teljesítmény áll. Éppen azért, mert a felsőoktatási intézménybe való felvétel számos tényező együttes hatására dől el, a felvételi esélyek értelemszerűen nem lehetnek egyenlőek, befolyásolhatja azt pl., hogy a jelölt mennyire erős középfokú oktatási intézményben tanult („hozott pontok”), az érettségi napján mennyire tudott koncentrálni, mennyire tudott maximálisan teljesíteni. A felvételi eljárásban a korábbi felvételi pontszámítási rendszerekben is voltak különbségek, így például létezett olyan szabályozás, amikor az érettségi évében kötelezően figyelembe kellett venni a hozott pontokat, kivéve, ha a jelentkező

legalább 50 pontot szerzett a felvételi vizsgán, és a szerzett pontok megkettőzésén alapuló számítási mód számára kedvezőbb volt. Megállapítható tehát, hogy az Ér. 41. § (7) bekezdésébe foglalt szabályozásból fakadhatnak esélykülönbségek a 2005-től kezdődően középszintű érettségire tevők hátrányára, ám a sikeres felvétel esélyét befolyásoló több tényező közül ez csak az egyik tényező, az ebből származó hátrány a felvételi rendszerben máshol kompenzálódhat (pl. hozott pontok).

Az Alkotmánybíróság ezután azt vizsgálta, hogy az adott, az esélyegyenlőséget rontó szabályozásnak vannak-e a tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indokai. Mint ahogy arra az Alkotmánybíróság jelen határozatában már korábban is rámutatott, a jogalkotó 2005-től alapvetően megváltoztatta az érettségi és a felsőfokú oktatási intézménybe történő felvétel rendszerét, az érettségire nyújtott teljesítmény minősítésére más módszereket vezetett be (százalékos módszer), és ezt a számítási módot tette a felvételi eljárás egyik alapjává. A jogalkotó e szabályok megalkotásakor megfelelő felhatalmazás alapján, annak kereteit túl nem lépve járt el.

Mivel az új rendszer egyik alapvető újdonsága, hogy az érettségi eredményét százalékban is ki kell fejezni, és e százalékban kifejezett eredmény képezi a felvételi „szerzett” pontok alapját, a jogalkotónak rendelkeznie kellett arról, hogy a korábban, más rendszerben minősített érettségi eredményt hogyan lehet beszámítani a jelenlegi rendszerben, hogyan lehet megfeleltetni a jelenlegi felvételi szabályoknak. Egy új rendszer bevezetésekor szükséges lehet kiegészítő, (átmeneti) technikai szabályok megalkotása, hiszen átmenetileg együtt élhet a két (a korábbi és az új) rendszer. Jelen esetben az érettségi két rendszere párhuzamosan él egymás mellett, az új rendszer bevezetése miatt nem enyészhetnek el a régi rendszerben letett érettségihez kapcsolódó jogok. Amennyiben a jogalkotó nem rendelkezett volna technikai átszámítási szabályról, amely a felvételi szempontjából „megfelelteti” az érettségi régi rendszerét az új rendszernek, úgy azok, akik 2005-öt megelőzően érettségiztek, 2005-től kezdve nem nyerhettek volna felvételt felsőoktatási intézménybe, sérült volna tehát az Alkotmány 70/F. §-ba foglalt, a felsőoktatásban való részvételhez fűződő joguk. Ha a jogalkotó számukra külön felvételi vizsgát vagy az érettségi új rendszerben történő megismétlését írta volna elő, úgy őket különböztette volna meg hátrányosan, hiszen pusztán azért, mert abban az időben, amikor ők érettségiztek, másként minősítették az érettségire elért eredményüket (csak osztályzatban és nem százalékban és osztályzatban), rájuk jelentős többletkötelezettségek hárultak volna. Így az ő érettségijük és az új rendszerű, középszintű érettségi nem lett volna egyenértékű, hiszen míg az egyik alapján automatikusan be lehet jutni egy felsőoktatási intézménybe, addig a másik alapján nem. Így is érvényesül különbségtétel a régi rendszerben érettségizettek és az új rendszerben érettségizők között akkor, amikor olyan intézménybe kívánnak a jelentkezők felvételt nyerni, amely a felvételhez emelt szintű érettségire követel meg. Ez esetben az érettségizők az emelt szintű érettségi letételével (az azon elért

eredménnyel) felvételt nyerhetnek, míg a régi rendszerben érettségizetteknek újra vizsgázniuk kell. (Ugyanez a különbségtétel fog érvényesülni akkor, ha a középszintű érettségit tett fiatal később mégis olyan felsőoktatási intézménybe jelentkezik, amelyik emeltszintű érettségit kíván meg, illetve, ha a jövőben - a jelen jogszabályi követelmények alapján legkorábban 2007-től - valamely szak középszintű érettségi helyett emeltszintű érettségit követel meg.)

Az osztályzatokban kifejezett érettségi teljesítmény mögötti tényleges teljesítmény utólag már semmilyen módon nem rekonstruálható, az adott érdemjegy mögött állhatott maximális, de ugyanígy minimális, az adott érdemjegyhez tartozó követelményszintet éppen, hogy csak elérő teljesítmény is. A jogalkotó értelemszerűen választotta a pozitív megkülönböztetést akkor, amikor a maximális százalékban kifejezett teljesítményt rendelte az adott érdemjegyhez, hiszen bármely más esetben esélyt sem adott volna azoknak, akik megelőzően is maximálisan teljesítettek arra, hogy e teljesítményüket megfelelően értékelni lehessen a felvételi szerzett pontok számításakor.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ér. 41. § (7) bekezdése megalkotásának, az abban foglalt, hatásában az új típusú érettségit tevő fiatalok felvételi esélyeit esetlegesen hátrányosan érintő szabályozásnak ésszerű indokai voltak, ezért nem állapítható meg az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének a sérelme. Ebből következően az Alkotmánybíróság az Ér. 41. § (7) bekezdésnek az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése sérelmére alapozott indítványokat is elutasította.

6.5. Az egyik indítványozó az Ér. 41. § (7) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 8. § (2) bekezdésének, 16. §-ának és 67. §-ának a sérelmére tekintettel is kérte. Az indítványozó ugyanakkor részletesen nem fejtette ki, hogy mi alapozza meg a hivatkozott alkotmányi rendelkezések és az Ér. 41. § (7) bekezdése közötti ellentétet. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a hivatkozott alkotmányi rendelkezések és az Ér. 41. § (7) bekezdése között nincsen alkotmányjogilag értékelhető, releváns összefüggés. Az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében foglalt korlátozási tilalom alapvető jog lényeges tartalmára vonatkozik, ám az indítványozó ilyen alapvető jogot nem nevezett meg. Mint ahogy azt a jelen határozat korábban már megállapította, a szabályozás a felsőoktatásban való részvételhez való jogot önmagában nem korlátozza, hanem csak azt befolyásolja, hogy az adott évben a választott felsőoktatási intézménybe mekkora eséllyel kerül be az érettségiző, így legfeljebb esély-, de nem jogkülönbség lehet a szabályozás következménye. Az Alkotmány 16. §-a és 67. § bekezdése, valamint az Ér. hivatkozott rendelkezése között ugyanígy nincsen értékelhető kapcsolat, többek között azért sem, mert a felsőoktatási intézménybe való jelentkezés már nem a szülő, hanem a - legtöbb esetben már a 18. életévét betöltött, jogilag is nagykorú - fiatal döntése. Az Alkotmány

2. § (1) bekezdésnek sérelmét az Alkotmánybíróság - az indítvány indokolásának általánossága miatt - szintén nem állapította meg. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 8. § (2) bekezdésének, 16. §-ának és 67. §-ának a sérelmére alapított, az Ér. 41. § (7) bekezdésének alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

7. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § b) pontja, 21. § (2) valamint (7) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesség utólagos vizsgálata hatáskörében csak indítványra járhat el, a 37. § szerint pedig javasolni kell a jogszabály vagy annak valamely rendelkezése megsemmisítését. Az Alkotmánybírósághoz érkezett indítványok az új érettségi és felvételi rendszerének egészét illetve annak bevezetése módját nem, hanem csak néhány, önmagában nem alkotmányellenes, technikai részletszabályt kifogásoltak.

7.1. A Kormány a Köot. 94. § (3) bekezdésének c) pontjában, illetve a Fot. 83. § (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján döntött az érettségi vizsga, illetve a felvételi eljárás rendszerének megváltoztatásáról. Ez a változtatás az érettségi, valamint a felvételi rendszer egészének olyan mértékű, radikális változását jelentette, amelyre a magyar oktatásügy történetében évtizedek óta nem volt példa, ráadásul olyan rendszert változtatott meg, amely korábban évtizedeken keresztül gyakorlatilag változatlanul működött. A (rég) rendszer egésze és annak részletszabályai az állampolgárok tudatában rögzültek, az új rendszer szabályainak befogadása és azok megfelelő alkalmazása ennek következtében a régi rendszer szabályainak elfelejtését és a szabályok újratanulását követeli meg. Ilyen esetekben fokozottan fennáll az állam intézményvédelmi kötelezettsége, vagyis kiemelt jelentősége van annak, hogy az egyik rendszerről a másikra való áttérés a lehető legkevesebb problémával, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiságból következő jogbiztonság keretei között, olyan módon történjen, hogy az ne veszélyeztesse magának a rendszernek (jelen esetben a - közép- és felsőfokú - oktatás rendszerének) a működőképességét, kiszámíthatóságát. Bár a kétszintű érettségi bevezetéséről az Ér. már 1997. június 13-án rendelkezett (mégpedig úgy, hogy arra először 2004-ben kerül sor), az egyes részletszabályok csak később váltak ismertté, ráadásul a felkészülési idő alatt maguk a részletszabályok, így többek között az érettségi vizsga lehetséges vizsgatárgyainak köre és az egyes tárgyakhoz kapcsolódó vizsgakövetelmények is többször módosultak.

7.2. Az Alkotmánybíróság a „kellő idő” követelményével kapcsolatban a 28/1992. (IV. 30.) AB határozatában (ABH 1992, 155.) az alábbiakat állapította meg: „[a]z Alkotmány 2. § (1) bekezdése értelmében »A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam«. Az Alkotmánybíróság már több határozatában rámutatott, hogy a jogbiztonság kiemelkedően fontos jogállami érték, s ebből eredően meghatározott kötelezettségek hárulnak mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazó

szervekre.

A jogállam sem tud eltekinteni attól, hogy mind a természetes, mind a jogi személyektől megkövetelje a törvényesen kihirdetett jogszabályok ismerését, és az azokkal összhangban álló magatartást, s mindezek garanciájaként érvényre juttassa azt az elvet: a jogszabály nem ismerése senkit sem mentesít jogellenes magatartásának következményei alól.

A demokratikus jogállam azonban - sok egyéb mellett - abban is különbözik a diktatúrától, hogy nem él vissza azzal a lehetőséggel, amelyet a jog megismerésének általános érvényű követelménye és az erre alapított felelősségre vonás az állam számára nyújt, hanem kellő törvényi garanciákkal megteremti annak a reális lehetőségét, hogy a jogalanyok valóban megismerhessék a reájuk irányadó jogszabályi rendelkezéseket, s módjukban álljon magatartásukat azokhoz igazítani. Ilyen garancia a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 12. § (3) bekezdésében foglalt ama szabály, amelynek értelmében a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre. Az Alkotmánybíróság nyomatékosan hangsúlyozza: ha a jogalkotásról szóló törvény nem tartalmazná az idézett szabályt, az akkor is levezethető lenne az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből. E törvényi rendelkezés az alábbi részkötelezettségeket hárítja a jogalkotó szervekre: a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon

a) a jogszabály szövegének megszerzésére [...] és áttanulmányozására [...];

b) a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez (ideértve szükség esetén a jogszabály szervezett továbbképzés keretében való alapos megismerését, a felmerülő jogszabályértelmezési problémák tisztázását, a jogszabály végrehajtásához szükséges nyomtatványok, űrlapok beszerzését vagy előállítását, a zökkenőmentes végrehajtás személyi és tárgyi feltételeiről való gondoskodást);

c) a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseiseihez [...].

Azt törvényben - még kevésbé alkotmánybírósági határozatban - nem lehet általános érvénnyel meghatározni, hogy mennyi a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő, amit a jogszabály kihirdetése és hatálybaléptetése között feltétlenül biztosítani kell. Ezt minden egyes jogszabály megalkotásánál, a jogszabályba foglalt rendelkezések jellegének, mennyiségének, valamint a jogszabály végrehajtására (vagy az önkéntes jogkövetésre) való felkészülést befolyásoló egyéb tényezők alapulvételével, esetileg kell vizsgálni. E kötelezettség a jogszabály tervezetének kidolgozásában közreműködő, illetőleg a jogalkotó szerveket terheli. [...] Annak elbírálása, hogy valamely konkrét jogszabály esetében mennyi idő szükséges a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez, gazdaságpolitikai, szervezési, műszaki stb. szempontok figyelembevételét szükségessé tevő mérlegelési kérdés, vagyis nem alkotmányjogi probléma.

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság általában nem bocsátkozik

annak a vizsgálatába, hogy valamely jogszabály esetén elegendő volt-e a felkészülésre a jogalkotó által biztosított [...] idő [...]. (A több évtizedes gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező parlamenti demokráciák jogalkotása arra utal: esetenként [...] a több éves fölkészülési idő is indokolt lehet annak érdekében, hogy az állam magatartása hosszú távra kiszámítható legyen [...], s az állam ekként is szilárdítsa nem csupán a jogbiztonságot, hanem saját külső és belső tekintélyét.) Az Alkotmánybíróság mindössze annyit szögez le: a felkészülési idő tartamának megállapításánál nem kizárólag a jogalkalmazó hatóságok, hanem a jogi szabályozással érintett természetes és jogi személyek reális időszükségletét is figyelembe kell venni, amely mind a jogszabály áttanulmányozásához, mind az önkéntes jogkövetésre való felkészüléshez [...] szükséges időt magában foglalja." (ABH 1992, 155, 156-159.)

Az Alkotmánybíróság a 8/2003. (III. 14.) AB határozatában rámutatott arra is: „[a] jogalkotással szemben egyidejűleg tehát két követelmény támasztható: egyfelől, hogy a jogalkotás a társadalmi viszonyok változását rugalmasan kövesse, másfelől, hogy érvényesüljön a jogszabályok stabilitásába vetett bizalom. Ez utóbbi követelmény nem érinti azonban a jogalkotó széles körű jogalkotói szabadságát, ideértve annak eldöntését is, hogy indokolt-e valamely társadalmi viszony jogi szabályozása, vagy a meglévő jogi szabályozás megváltoztatása akár olyan módon is, hogy a jogszabályt többször, egymást viszonylag gyorsan követve módosítja. A jogszabályok módosítását indokolhatja a társadalmi viszonyok változása, a jogi szabályozás iránti társadalmi igény, vagy más jogpolitikai megfontolás, célkitűzés.

A változó életviszonyokhoz való rugalmas alkalmazkodás azonban nem eredményezheti a jogszabályok követhetetlen és áttekinthetetlen módon történő változtatásának gyakorlatát. Ez utóbbi különösen akkor valósul meg, ha a jogszabályok módosítását - hatálybalépésüket megelőzően - ismét módosítják.

A jogszabályok áttekinthetetlen, követhetetlen változtatása mind a jogalkalmazókat, mind a jogalanyokat jogbizonytalanságban tartja, s ez összeegyeztethetetlen a jogbiztonság alkotmányos elvének lényegi tartalmával. A jogbiztonság alkotmányos elve ugyanis azt is megköveteli, hogy a jogalkotás, így a módosító jogszabályok hatálybalépése is ésszerű rendben történjen, valamint egyértelműen követhető és áttekinthető legyen. A jogalkotás alkotmányos jogállami követelménye többet jelent tehát, mint a jogalkotással kapcsolatos formális eljárási szabályok betartása. [...] A szabályozás tárgyát képező társadalmi viszonyok, életviszonyok változásához nem igazodó, indokolatlan gyorsasággal és áttekinthetetlen módon változó jogszabály címzettjei - a különböző jogalkalmazó szervek és az állampolgárok - számára egyaránt nehézséget jelent a változások követése. A hatályos jog megismerhetőségének bizonytalansága pedig megnehezíti, ellehetetlenítheti a jogalanyok jogainak érvényesítését, valamint kötelezettségeik teljesítését, s ez már a jogbiztonság alkotmányos követelményét sértheti. Alapvető alkotmányos követelmény tehát, hogy a jogalkotás, ennek részeként a

jogszabályok módosítása, az új rendelkezések hatálybalépése követhető legyen mind a jogalkotók és a jogalkalmazók, mind a jogalanyok számára. (ABH 2003, 74, 86-87.)

7.3. Az új érettségi rendszer bevezetésével egyidejűleg megszűnt a felvételi vizsga, amely jelentős mértékben megnövelte az érettségi szerepét. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során észlelte, hogy az érettségi és a felvételi rendszer megváltoztatásával kapcsolatos szabályok megalkotására úgy került sor, hogy azokat a jogalkotó több alkalommal módosította még a szigorúan az érettségire való felkészülés időszakában (az érettségi évet megelőző két évben) is. Egy, a korábbtól teljes mértékben különböző, új rendszerre való áttérés nemcsak azt követeli meg, hogy a jogalkotó a jogszabályokban meghatározott követelményeknek formailag eleget tegyen (vagyis a jogszabály szerinti megfelelő időben megalkossa a szükséges szabályokat), hanem azt is, hogy azt az érintettek egészével - jelen esetben a pedagógusokkal, diákokkal, szülőkkel - részleteiben is és teljes mértékben megismertesse, valamint felkészítse őket a szabályok megfelelő alkalmazására, és a különböző döntési alternatívák alkalmazásának várható következményeire. A közép-, illetve a felsőfokú oktatás, ezen belül az érettségi és a felsőoktatási intézménybe történő felvétel rendszerének átalakításakor - az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján - a jogalkotót fokozott felelősség terheli abban a tekintetben, hogy az új rendszer bevezetése során megfelelő időt biztosítson a rendszer egészének (az általános és a részletszabályok) megismerésére, befogadására, megteremtse annak reális lehetőségét, hogy a jogalanyok valóban megismerhessék a reájuk irányadó jogszabályi rendelkezéseket, s módjukban álljon magatartásukat, döntéseiket ahhoz igazítani. Ilyen esetekben a jogalkotó kiemelt kötelessége tehát, hogy a „laikus”, a joghoz nem értő, érintett állampolgárok (pedagógusok és diákok, illetve szüleik) felé úgy közvetítse a jogszabályokat, azokat úgy magyarázza el, hogy lényeges tartalmukat időben megismerhessék és az érintettek döntéseiket ezen ismeretek birtokában hozhassák meg. Fokozott követelmény továbbá az is, hogy a jogalkotó a rendszer bevezetése előtt, előzetes hatásvizsgálatok keretében próbálja ki a rendszer működőképességét (akár több alkalommal is), és különös figyelmet fordítson annak vizsgálatára, hogy az új rendszer bevezetésekor az érintettek megfelelően elsajátították-e már a rendszer alapelveit és részletszabályait, kellőképpen adaptálták-e azokat, ismerik-e döntéseik lehetséges következményeit, tehát hogy megfelelően felkészültek-e annak bevezetésére. Bár a jogalkotó formailag időben eleget tett a jogszabály-alkotási kötelezettségnek, vitatható, hogy a jogbiztonság elvéből és annak részelemeiből („kellő idő követelménye”) fakadó ismeretátadási, felkészítési és a szükséges előzetes hatásvizsgálatok elvégzésére irányuló kötelezettségét is kellő időben, megfelelően teljesítette-e. A jogalkotás és annak tartalma tudatosításának egyes hiányosságai, illetve az ezekhez kapcsolódó bizonytalanságok és problémák az új típusú érettségi/felvételi gyakorlati, 2005-ben történt bevezetésekor összegződtek, hatványozottan jelentkeztek és jelentkeznek.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az új érettségi/felvételi rendszer bevezetése, szabályainak megismertetése, a kiszámíthatóság biztosítása nem felelt meg az Alkotmánybíróság korábban megállapított, és jelen határozatában megerősített alkotmányos követelményeinek.

Az Alkotmánybíróság a jövőre nézve felhívta a jogalkotó figyelmét arra, hogy abban az esetben, hogy ha valamely rendszert radikálisan, alapvetően megváltoztat, úgy köteles azt oly módon tenni, hogy mind a keret-, mind az egyes részletszabályok olyan időben kerüljenek megalkotásra, hogy azok ne csak a jogszabályi (időbeliségre vonatkozó formai) feltételeknek feleljenek meg, hanem azokat az érintettek is megfelelő módon és ténylegesen megismerhessék, megérthessék és befogadhassák. Köteles továbbá fokozott figyelmet fordítani annak előzetes ellenőrzésére is, hogy az új rendszer alkalmazására az érintettek megfelelően felkészültek-e. Ez ugyanis elengedhetetlen ahhoz, hogy a szükséges információk birtokában, tudatosan és a következményeket átlátva hozhassanak döntéseket. Az Alkotmánybíróság a jövőben - az arra irányuló, kellő időben érkezett indítvány esetén - megsemmisíti az olyan, új rendszer bevezetésére irányuló jogszabályokat, amelyek az új rendszerre való átállást, illetve annak tényleges megismerését és megértését - akár az időtényező, akár más egyéb szempont miatt - nem biztosítják megfelelően.

8. Az Abtv. 21. § (7) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség tárgyában nemcsak indítványra, hanem hivatalból is eljárhat.

Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló hatáskörét részletesen az Abtv. 49. §-a szabályozza. Az Abtv. 49. § (1) bekezdése értelmében, ha az Alkotmánybíróság hivatalból vagy bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet - határidő megjelölésével - felhívja feladatának teljesítésére.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg továbbá akkor is, ha valamely alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.].

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmánysértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.].

Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel, az Abtv. 1. § e)

pontjában foglalt hatásköre alapján - hivatalból eljárva - azt vizsgálta, hogy az új típusú érettségi és felvételi rendszer szabályai összességükben megfelelnek-e a jogalkotót terhelő, az Alkotmányból közvetlenül levezethető követelményeknek.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az új típusú érettségi és felvételi rendszer megalkotása és bevezetése során a jogalkotó elmulasztotta azt a kötelezettségét, hogy a jogszabályok megalkotásakor a kellő körültekintéssel járjon el, mivel egyrészt az új rendszer bevezetésének módja, másrészt az érettségi eredmény felvételi pontszámmá történő átszámításának részletszabályai következtében hátrányba kerülhetnek (vagyis esetlegesen kevesebb eséllyel juthatnak be a kívánt felsőoktatási intézménybe) azok, akik 2005-től, az új rendszerben érettségiznek, szemben azokkal, akik a régi rendszerben érettségiztek. Így például az új rendszerben érettségizőknek - szemben a 2005. előtt érettségizettekkel - nem volt meg a lehetőségük arra, hogy az emelt szintű érettségin úgy vegyenek részt, hogy a vizsgával érettségi osztályzatukat, illetve felvételi pontszámaikat ne veszélyeztessék. Míg ugyanis a korábban érettségizettek érettségi érdemjegye (és az ebből számított pontszám) az emelt szintű vizsga eredményétől függetlenül megmaradt, addig a 2005-ben érettségizők emelt szintű érettségit csak jó érettségi érdemjegyük (és felvételi pontszámuk) kockáztatásával tehettek. Annak a jogalkotói célnak a nem kellően átgondolt szabályozása, hogy az emelt szintű érettségi nehezebb követelményrendszeréből fakadó (százalékban mért) teljesítménykülönbségeket kompenzálják, illetve, hogy az emelt szintű érettségre vállalkozó diákokat többletpontokkal jutalmazza ahhoz vezetett, hogy a korábban érettségizettek felvételi esélye a (viszonylag könnyen és kockázat nélkül megszerzhető) többletpontok miatt jelentős mértékben megnőtt, egyes közkedvelt szakokon - a rendszer egészéből fakadóan - szinte lehetetlenné téve azt, hogy 2005. szeptemberétől a 2005-ben, új rendszer szerint érettségizettek is bekerülhessenek a kívánt felsőoktatási intézménybe.

A jogalkotónak az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdéséből fakadó kötelezettsége, hogy olyan szabályokat hozzon, amelyek nemcsak a jogegyenlőséget, hanem az esélyegyenlőséget is a lehető legnagyobb mértékben biztosítják. A jogalkotó a jelen esetben az egyik érintetti kör (a régi típusú rendszerben érettségizettek) jogegyenlőségének biztosítását szolgáló olyan szabályokat alkotott, amelyek hátrányosan érinthetik egy másik érintetti kör esélyeit a felsőoktatásba való bekerülésre. A jogalkotó a szabályozás megalkotásakor nem tett eleget az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdéséből fakadó azon kötelezettségének, hogy az esélyegyenlőtlenséget kiküszöbölő intézkedéseket hozzon, hanem ezzel ellentétben, olyan szabályokat alkotott, amelyek esélyegyenlőtlenségi helyzetet teremthetnek. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel felhívta a Kormányt, hogy - a 2005. évi érettségi és felvételi eredmények tükrében, az azokból származó következtetéseket és tanulságokat is levonva - 2005. december 31-éig vizsgálja felül a kétszintű érettségre, illetve a felvételi rendszerre vonatkozó

szabályozás egészét és részletszabályait egyaránt, és alkosson olyan jogszabályt, amely az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdéséből fakadó kötelezettségének (az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölése) maradéktalanul megfelel és - az érettségi típusától és évétől függetlenül - egyenlő esélyt biztosít az azonos képességű diákoknak a kívánt felsőoktatási intézménybe való bekerülésre.

9. Az Alkotmánybírósághoz érkezett indítványok az új érettségi/felvételi rendszere bevezetésének módját és idejét nem, hanem annak csak néhány, önmagában nem alkotmányellenes, technikai részletszabályát kifogásolták méghozzá olyan időben, amikor az új típusú érettségi tényleges folyamata gyakorlatilag már elindult (az első indítvány 2005. február 9-én érkezett az Alkotmánybírósághoz, a május-júniusi érettségi vizsgaidőszakra való jelentkezés határideje pedig február 15-e volt). Időközben az új típusú érettségi vizsgák, és erre épülve a felvételi eljárás új rendszere is megkezdődött (egyres részeiben már be is fejeződött), így az érintettek - a felkészítő pedagógusok és a diákok, illetve szüleik - a gyakorlatban sajátították, illetve sajátítják el az új típusú rendszer működésének - ezideig kellőképpen meg nem ismert - törvényszerűségeit.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság, jogbiztonság követelményével ellentétes lenne, ha az Alkotmánybíróság beleavatkozna ebbe a folyamatba, ha az Alkotmánybíróság döntésének bármiféle kihatása lenne a már megkezdett érettségikre, illetve az ehhez kapcsolódó felvételi eljárásra. Az Alkotmánybíróság az új érettségi/felvételi rendszer bevezetésével kapcsolatos indítványokat már az érettségi/felvételi eljárás közben kapta meg és bírálta el. A bevezetett pontszámítási rendszer, valamint az érettségi jegyeknek és százalékos eredményeknek a felvételi pontokká történő átszámítása megsemmisítésével az Alkotmánybíróság a már kialakult bizonytalanságot oly mértékben megnövelné, aminek következtében teljesen áttekinthetetlen helyzet alakulna ki. Az eljárás közbeni megsemmisítés veszélyeztetné vagy akár lehetetlenné is tenné a 2005. szeptemberi főiskolai és egyetemi tanévkezdéseket. A jelen indítványok alapján az Alkotmánybíróság - a jogbiztonság követelményére tekintettel - nem semmisítette meg tehát a jogalkotói döntéseket.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor felhívta a jogalkotót, hogy az érettségi/felvételi rendszer jogbizonytalanságot előidéző okait, az esélyegyenlőtlenséget előidéző szabályozást a jövőre nézve szüntesse meg, és a jogbiztonság alkotmányos követelményeinek megfelelő lépéseket tegye meg.

Az Alkotmánybíróság a határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét az alkotmányos követelmény és az alkotmányellenes mulasztás megállapítására tekintettel rendelte el.

Dr. Holló András
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István

Dr. Bihari Mihály

alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád
alkotmánybíró

Dr. Kiss László
alkotmánybíró

előadó alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyné dr. Vasadi Éva
alkotmánybíró